

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **veřejný ochránce práv**, se sídlem Údolní 39, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, za účasti: **N. L.**, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 2. 2016, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 5. 2019, č. j. 41 Ad 22/2018 - 51,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 5. 2019, č. j. 41 Ad 22/2018 - 51, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Usnesení krajského soudu

[1] Žalobce podal v řízení vedeném u Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) pod sp. zn. 41 Ad 22/2018 návrh na rozšíření žaloby o rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 5. 6. 2017, č. j. X (dále i „nové rozhodnutí“). Krajský soud konstatoval, s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu (dále „NSS“) a na § 5 a § 68 písm. a) s. ř. s., že pokud nebyly ve správním řízení vyčerpány všechny prostředky ochrany, nemůže se žalobce domáhat ochrany práv osoby zúčastněné na řízení. Ze správního spisu krajský soud zjistil, že osoba zúčastněná na řízení, ač řádně poučena, nepodala námitky proti novému rozhodnutí, a proto návrh žalobce napadeným usnesením zamítl.

II. Kasační stížnost žalobce a vyjádření žalované

[2] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti usnesení krajského soudu podal včasnou kasační stížnost, a to z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[3] Stěžovatel uvádí, že navrhoval rozšíření žaloby o rozhodnutí žalované, kterým nově rozhodla o předmětu řízení (důchod osoby zúčastněné na řízení). To tvoří společně s předchozími (stěžovatelem původně napadenými) rozhodnutími jeden celek. V oblasti

sociálního zabezpečení nejsou sice předchozí rozhodnutí zrušena, nové rozhodnutí je však věcně nahradilo a *de facto* zrušilo jejich účinky.

[4] Stěžejní námitkou stěžovatele je, že krajský soud po něm nesprávně požadoval před podáním žaloby podle § 66 odst. 3 s. ř. s. vyčerpání prostředků ochrany osobu zúčastněnou na řízení s odkazem na § 5 a § 68 písm. a) s. ř. s. Judikatura NSS a komentářová literatura tuto podmínku nepožadují, neboť přípustnost podání uvedené žaloby nemůže záviset na procesní aktivitě jiného subjektu (osoby zúčastněné na řízení). Stěžovatel žalobou k ochraně veřejného zájmu totiž nesleduje ochranu veřejného subjektivního práva určitého účastníka, ale především ochranu veřejného zájmu (v tomto případě nápravu obecné protiprávní správní praxe orgánu veřejné správy).

[5] Nadto stěžovatel uvedl, že krajský soud může návrh usnesením pouze odmítnout (§ 46 s. ř. s.), případně řízení o návrhu zastavit (§ 47s. ř. s.) či přerušit (§ 48 s. ř. s.). Nebyl tedy oprávněn návrh stěžovatele zamítnout, ale měl vydat ve věci meritorní rozhodnutí (rozsudek) podle § 53 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel proto navrhuje, aby NSS napadené usnesení krajského soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

[6] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvádí, že se kasační stížnost týká postupu krajského soudu, a proto ponechává posouzení zákonnosti usnesení na NSS. Zpochybnila však racionálnost návrhu stěžovatele na rozšíření žaloby, „*vzhledem ke předvídatelným konsekvencím dožadovaného rozhodnutí ve věci samé*“.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] NSS posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a stěžovatelem uplatněných důvodů, zároveň zkoumal, zda kasační stížností napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by měl v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. přihlídnout z úřední povinnosti, a dospěl k závěru, že takovými vadami netrpí.

[8] Stěžejní námitka stěžovatele spočívá v tom, že podmínkou řízení o žalobě podle § 66 odst. 3 s. ř. s. není vyčerpání řádných opravných prostředků v předcházejícím správním řízení. Nejvyšší správní soud již ve své předchozí judikatuře konstatoval, že uvedená podmínka při podání žaloby veřejným ochráncem práv podle § 66 odst. 3 s. ř. s. nemusí být naplněna (srov. rozsudek NSS ze dne 10. 9. 2014, č. j. 1 As 98/2014 – 39, bod 19, obdobně usnesení jeho rozšířeného senátu ze dne 24. 6. 2015, č. j. 2 As 103/2015 – 128, bod 21, týkající se žalob podaných nejvyšším státním zástupcem, aplikovatelné v této souvislosti i na žaloby podané veřejným ochráncem práv).

[9] Krajskému soudu lze přisvědčit, že obecně se lze domáhat ochrany veřejných subjektivních práv jednotlivce ve správním soudnictví až po vyčerpání řádných opravných prostředků ve správním řízení, pokud je zvláštní zákon připouští. Uvedené odráží zásadu subsidiarity soudní ochrany zakotvenou v § 5 s. ř. s. Existují však případy, v nichž dané pravidlo neplatí - pokud tak stanoví samotný s. ř. s. či zvláštní zákon.

[10] Jedním z těchto případů je právě žaloba podaná veřejným ochráncem práv podle § 66 odst. 3 s. ř. s. Ta neslouží k ochraně veřejných subjektivních práv jednotlivce, ale k ochraně závažného veřejného zájmu, který musí být veřejným ochráncem práv prokázán. S ohledem na uvedený charakter žaloby ji může veřejný ochránce práv podat i proti pravomocnému prvostupňovému rozhodnutí, které nebylo napadeno řádným opravným prostředkem, ačkoliv jej zvláštní úprava stanovuje (rozsudek NSS ze dne 18. 4. 2014, č. j. 4 As 157/2013 – 33, bod 30).

pokračování

Závěr krajského soudu ohledně nutnosti vyčerpání řádných opravných prostředků v případě žaloby podle § 66 odst. 3 s. ř. s. není správný, a proto NSS napadené usnesení zrušil.

[11] Z předložených spisů NSS zjistil, že stěžovatel podal ve věci vedené u krajského soudu pod sp. zn. 41 Ad 22/2018 dne 29. 1. 2019 podání nazvané „I. Návrh na rozšíření žaloby; II. Replika žalobkyně k vyjádření žalované č. j. 516 207 364/314 ze dne 10. prosince 2018“. Návrh na rozšíření žaloby byl směřován proti novému rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Orlicí (správního orgánu I. stupně) ve věci žádosti o zvýšení invalidního důchodu osoby zúčastněné na řízení. Ač nazváno uvedeným způsobem, jednalo se evidentně materiálně o další žalobu proti novému rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Orlicí (tedy ne žalované, jak tvrdí krajský soud i stěžovatel).

[12] K argumentu stěžovatele, že krajský soud měl ve věci rozhodnout rozsudkem, postačí poznamenat, že forma rozhodnutí krajského soudu sama o sobě vadná nebyla, neboť po obsahové stránce bylo rozhodnutí soudu jakýmsi usnesením o odmítnutí další (nově přibývší) části žaloby pro nevyčerpání řádných opravných prostředků v řízení před správním orgánem. Chybný byl, jak výše vyloženo, právní názor krajského soudu, že tyto řádné opravné prostředky musela osoba, o jejíchž právech bylo ve správním řízení žalobou napadeným rozhodnutím rozhodováno, vyčerpat, aby žalobu na ochranu veřejného zájmu mohl podat veřejný ochránce práv.

[13] V dalším řízení krajský soud posoudí, zda a jaký význam má pro řízení vedené u krajského soudu pod sp. zn. 41 Ad 22/2018 (proti původně napadenému rozhodnutí žalované) žaloba proti novému rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Ústí nad Orlicí. Přihlédne i ke specifickým řízení o žalobě veřejného ochránce práv podle § 66 odst. 3 s. ř. s., jak byla uvedena shora. Jako se žalovanou bude nadále jednat s Okresní správou sociálního zabezpečení Ústí nad Orlicí (viz § 69 s. ř. s. s přihlédnutím k tomu, že v daném případě v prvním a současně posledním stupni rozhodovala právě ona).

IV. Závěr a náklady řízení

[14] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[15] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[16] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. listopadu 2020

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu